

Fiatalok Lendületben Program

Oktatásiügyi és Kulturális
Főigazgatóság

Mobilitás
Könyvek

8

Én és Európa

Az Európai Bizottság Strukturált párbeszéd folyamatához
kapcsolódó magyarországi felmérés 2008-ban

Én és Európa

Az Európai Bizottság Strukturált párbeszéd folyamatához
kapcsolódó magyarországi felmérés 2008-ban

Pillók Péter - Ruska Mónika - Szabó Ákos

Én és Európa párbeszéd

*Az Európai Bizottság Strukturált párbeszéd
folyamatához kapcsolódó magyarországi felmérés 2008-ban*

A kiadvány a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet
Gyermek- és Ifjúságkutatási Főosztályának támogatásával jött létre.

Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat, Budapest, 2009

Európai Ifjúsági Hét – Én és Európa párbeszéd

A 18 havonta megrendezésre kerülő Európai Ifjúsági Hét minden egyes alkalommal valamilyen kiemelt értéket és szellemiséget képvisel és ezt kreatív módszerekkel, közvetlen formában próbálja közvetíteni a fiatalok felé. 2008-ban az Európai Ifjúsági Hét főbb céljai között szerepelt a fiatalok társadalmi részvételének ösztönzése a strukturált párbeszédbe történő bekapcsolódással; a fiatalok saját jövőjükkel kapcsolatos elképzeléseinek, elvárásainak feltérképezése és a párbeszéd eredményeinek bemutatása a magyar és az európai döntéshozók felé.

Az Európai Bizottság által kezdeményezett strukturált párbeszéd célja, hogy a fiatalokat bevonja a napirenden lévő ifjúsági ügyek megvitatásába, hiszen azok leginkább őket érintik. A különböző szinteken (helyi, regionális, országos, uniós) történő párbeszéd eredményeit mindig az annál magasabb szintre kell továbbvinni és vitára bocsátani, majd a hazai vagy országos véleményeket, szempontokat a Bizottsághoz eljuttatni, ily módon a „strukturált párbeszéd a fiatalokkal” az uniós hivatalok és az európai fiatalság között zajló párbeszédet teremti meg.

A 2008-as Európai Ifjúsági Hetet felvezető program meghatározó eleme volt az augusztus közepétől november 9-ig tartó „Én és Európa párbeszéd” felmérés. A kutatás célja az volt, hogy ösztönözze a fiatalokat az Európai Bizottság által feltett kérdések megválaszolására, azaz hogy megtudjuk, a fiatalok számára melyek az előttünk álló évek legfőbb, politikai szinten kezelendő kihívásai és ezek közül melyik számít európai léptékűnek, vagyis az európai döntéshozóknak mely kihívásokat kellene prioritásként kezelniük a jövőben?

Annak érdekében, hogy az Európai Bizottság által megfogalmazott kérdésekre kielégítő és megalapozott válaszok szülessenek a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat valamint a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet „Én és Európa párbeszéd” címmel felmérést végzett 2008. augusztus 13 és november 9 között. A kutatás során a legfőbb cél az volt, hogy átfogó kép alakuljon ki a fiatalokat (12-28 éves korosztály) foglalkoztató legfontosabb problémákról és kihívásokról.

Az eredmények az Európai Ifjúsági Hét programsorozatát lezáró Parlamenti Ifjúsági Napon kerültek bemutatásra, melyek kiválóan illeszthetőek a Nemzeti Ifjúsági Stratégia cselekvési tervének kidolgozásához, illetve az Európai Bizottság ifjúsági konzultációs folyamatához (Strukturált párbeszéd).

Vizsgált dimenziók és módszerek

A fiatalok a kutatás során a mindennapi élet, boldogulás összesen 12 kiemelten fontosnak ítélt területéről nyilváníthattak véleményt, amelyek a következők:

- munkahely – a megfelelő munkahely megtalálása
- családalapítás – gyermekvállalás, önálló család alapítása
- önállósodás – önálló háztartás kialakítása
- tudás és képességek – megszerezni az érvényesüléshez szükséges tudást és képességeket
- részvétel – beleszólni a fiatalokról szóló döntésekbe
- környezetvédelem – tenni valamit a környezet védelméért
- önkéntesség – önkéntes munkát vállalni, a közösségért tenni
- egészség – egészségesen élni
- kultúrák megismerése – más európai kultúrákat megismerni és elfogadni
- európai identitás – megérteni, hogy mit jelent Európának lenni
- információhoz jutás – hozzájutni megfelelő mennyiségű információhoz és műveltséghez
- hátrányos megkülönböztetés – önmaguk vállalása úgy, hogy ne érje hátrányos megkülönböztetés

Az egyes területeken történő boldogulás nehézségének megítélése mellett a kérdőívben szerepelt az is, hogy a fiatalok életében fontos szereplők és döntéshozók milyen mértékben, mennyiben és hogyan tudnak az egyes területeken a fiataloknak segíteni.

A kutatás során kiemelten kezeltük a következő szereplők felelősségének megítélését az egyes dimenziók mentén:

- az ifjúságsegítők
- az önkormányzat
- az állam
- az Európai Unió
- az iskola
- a tanárok
- a szülők
- a kérdezett maga

A kutatás során az adatgyűjtés kétféle módszerrel történt.

A **kérdőíves kutatás** során a tizenkét problématerületről két kérdést tettünk fel; az egyik kérdés az adott terület nehézségének percepcióját vizsgálta: *Szerinted könnyű vagy nehéz számodra az adott területen érvényesülni?* A másik kérdés pedig a 8 lehetséges szereplőtől elvárt segítség mértékére tért ki: *A következő szereplők mennyit tehetnek azért, hogy Te könnyebben érvényesülj az adott területen?*

Az önkitöltő kérdőíveket a válaszolók az interneten a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat saját fejlesztésű kérdőíves rendszere, az OLIVA (Online Interaktív Kutatási Asszisztens) segítségével tölthették ki. A Regionális Ifjúsági Szolgáltató Irodák (RISZI) szervezésében, civil szervezetek közreműködésével országsszerte lehetőség nyílt a kérdőív nyomtatott formájának kitöltésére is.

A fiatalok meglepően nagy érdeklődést mutattak a kérdőív iránt, így az elemzés során a vártnál jóval több, összesen 1100 online és 1057 papíralapú kérdőív került feldolgozásra.

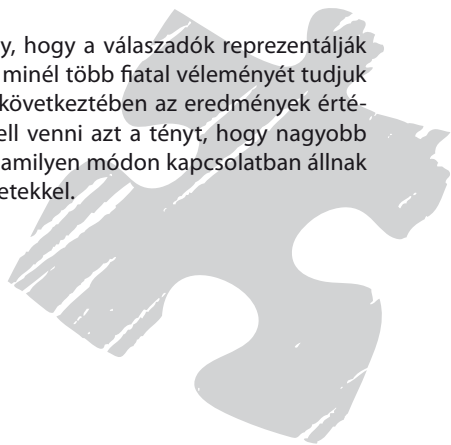
A párbeszéd során a megcélzott korcsoport a 12-28 éves korosztály volt. A válaszadók 62%-a nő, 38%-uk pedig férfi volt. Döntő többségük (74%) a 15-19 év közötti, azaz a jelenleg középfiskolás korosztályból került ki, míg a 20 éves vagy annál idősebbek aránya csaknem 20%.

Általánosságban elmondható, hogy a kevésbé fejlett régiókból érkezett be a legkevesebb kérdőív, míg a legtöbb a Közép- és Nyugat- magyarországi megyékből került feldolgozásra.

A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet Gyermek és Ifjúságkutató Főosztályának munkatársai által előre megszerkesztett vezérfonal alapján a RISZI-k és civil szervezetek **fókuszcsoportokat** és csoportos beszélgetéseket szerveztek és vezettek le a 12 kiemelt dimenzió mentén. A beszélgetések során szó esett arról is, hogy az egyes területeken milyen nehézségek merülnek fel, valamint hogy az egyes szereplők mivel tudnak hozzájárulni ezen problémák megoldásához.

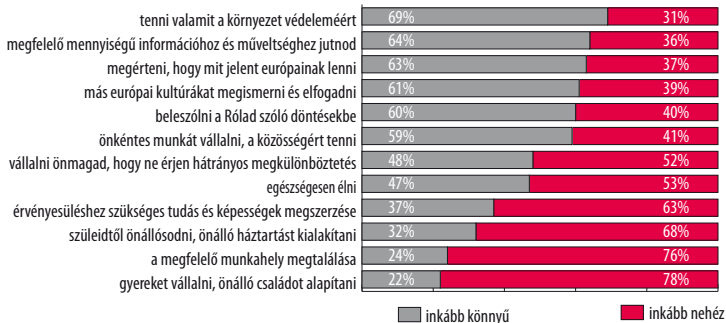
Országsszerte összesen 58 beszélgetés zajlott le az Én és Európa párbeszéd során. A helyszíneket illetően országos lefedettségéről adhatunk számot, ugyanis szerveztek fókuszcsoportokat Szombathelytől Sárospatakig, Ózdtól Gyuláig, Karcagtól Kaposvárig valamint Budapesten is. A résztvevők létszáma csoportonként 8 és 20 fő között mozgott.

A felmérés során nem az volt a követelmény, hogy a válaszadók reprezentálják az országban élő fiatalokat, hanem az, hogy minél több fiatal véleményét tudjuk megkérdezni a párbeszéd folyamán. Ennek következtében az eredmények értékelése és interpretálása során figyelembe kell venni azt a tényt, hogy nagyobb arányban tükrözik azok véleményét, akik valamilyen módon kapcsolatban állnak a fiatalokat ellátó rendszerekkel, civil szervezetekkel.

Az egyes területeken való érvényesülés percepciója

Az egyes dimenziók percepciója, 4 fokú skála összevont értékei (N=2157)

A vizsgált dimenziók a kérdőív eredményei alapján 3 nagy csoportba rendezhetőek aszerint, hogy a fiatalok mekkora része látja a területeken való érvényesülést nehéznek vagy könnyűnek.

A leginkább nehéznek ítélt területek a gyermekvállalás és családalapítás, valamint a megfelelő munkahely megtalálása. Mindkét terület a fiatalok életminőségének alapvető meghatározója, ezért kiemelten fontosnak mondható, hogy mennyire érzik ezen a két területen való előbbre jutást a maguk számára könnyűnek. Az eredmények azt mutatják, hogy egyáltalán nem könnyű a fiatalok helyzete: mindkét területet több, mint $\frac{3}{4}$ -ük inkább nehéznek látja a saját szempontjából.

A második csoportba tartoznak a fiatalok szempontjából kevésbé problematikusnak mondható területek, amelyeket a fiatalok több mint fele inkább nehéznek ítélt. Ezek a területek szintén fontosak és elkerülhetetlen a szembesülés velük minden fiatal számára. Ezek a területek az önálló háztartás kialakítása, a szülőktől való önállósodás, a tudás és képesség megszerzése, az egészséges élet és a hátrányos megkülönböztetés nélküli élet.

A dimenziók harmadik csoportjába azok a területek tartoznak, amelyeken az érvényesülést a fiatalok a legkönnyebbnek érzik. Ezek általában vagy olyan problémák, amelyek következményei nem érintik direkt módon a fiatalokat, vagy kellőképpen távol érzik őket a maguk mindennapi életétől. Ezek a területek az önkéntesség, a döntésekbe való beleszólás, azaz a részvétel, más európai kultúrák elfogadása és megismerése, az európai öntudat, az információhoz jutás, valamint a környezetvédelem kérdése.

A továbbiakban a fenti csoportosítást követve ismerheti meg a szereplők fontosságát, a tapasztalt problémákat és megoldási javaslatokat az egyes területekre vonatkozóan.

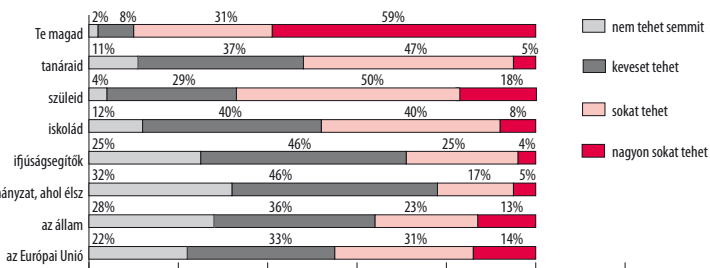

A legnehezebbnek ítélt területek

GYERMEKVÁLLALÁS, CSALÁDALAPÍTÁS

A gyermekvállalás, önálló családalapítás területén legtöbben saját maguk tehetnek azért, hogy könnyebb legyen érvényesülniük, de meglehetősen fontos szereplőnek ítélik meg a szülőket is. A kormányzati és irányítási szervek közül leginkább az állam felelősségét emelik ki, de viszonylag sokan érzik úgy, hogy az Európai Unió is sokat tehet azért, hogy könnyebb legyen a fiatalok helyzete ezen a téren. A fiatalok legkevésbé várnak el segítséget a tanároktól és az iskolától.

Gyermekvállalás, önálló családalapítás

A családalapítás szempontjából elsődleges problémának az anyagi helyzetet tekintik, úgy vélik, hogy a gyermekvállalás gazdasági kérdés és kényelmi szempont lett.

„Egy fizetésből alapvetően nem lehet fenntartani egy családot.”

Ugyanakkor az egzisztenciateremtés fontossága miatt kitolódik az életkor, amikor is a fiatalok családot alapítanak, és ezzel együtt elvész a spontaneitás is.

„A szülő nyugdíjas lesz mire a gyerek egyetemista, és akkor megint jönnek az anyagi, és az önállósodási gondok.”

Már ezekben a korcsoportokban felmerül a karrier és a család összeegyeztethetlensége, de a fiatalok nem csak a nők számára érzik ezt problémának, hanem úgy látják, hogy ez a nehézség kihat az egész családra.

Az önálló családalapítás terén már tapasztaltabbak említették, hogy szülőként nagyon nehéz rugalmas, atipikus foglalkoztatási formát, „bababarátság” munkahelyet találni. Úgy tapasztalják, hogy nagyon nehéz a bölcsődébe illetve óvodába bejutatni gyermekeiket, mert nincs elég férőhely.

A fiatalok számára a megoldás az lehet, hogy megfelelő munkát igyekeznek szerezni a biztos anyagi háttér érdekében, ennek alapja szerintük, hogy megfelelően képzik magukat. Többen említették, hogy sokat segíthet a gyermekvállalás terén,

ha tudatosabban tervezik életüket és ennek megfelelően számításba veszik igényeiket a párválasztásnál.

Az állam véleményük szerint úgy segíthet a fiataloknak a családalapításban, ha ösztönzi a munkaadókat rugalmas, atipikus munkahelyek létesítésére, és amennyire lehetséges családbarát adózást vezet be. Az önkormányzatok ugyanakkor kedvezményes telekvásárlási programmal enyhíthetnének a családalapítás egzisztenciális problémáin.

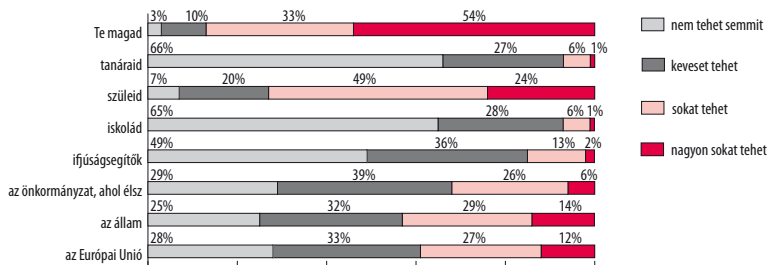
Miután más államokban is probléma a népességfogyás, az Európai Unió feladata egy egységes válasz és kezelési módszer kidolgozása lenne, melynek alapvető elemei lennének a megfelelő gyermekvállalási kedv ösztönzése és a lehetőségek megteremtése. Az EU feladata lehetne továbbá, hogy megfelelő modellt és példát mutasson és akár kényszeríti a nemzeti kormányokat is a megfelelő támogatási rendszer irányába.

„Tanítsa meg az államot pénzt kezelni, így jobb lehet a támogatási rendszer.”

MUNKAHELY

A megfelelő munkahely megtalálásában legtöbbször saját maguk a fiatalok és szüleik tehetnek azért, hogy jobbak legyenek az esélyek, de ezen a területen fontos szereplőnek látják a fiatalok az iskolákat és a tanárokat is. A legkevesebb segítséget a települési önkormányzattól várják el a fiatalok.

A megfelelő munkahely megtalálása

A munkahelyszerzés egyik legfontosabb gátja a fiatalok szerint, hogy az oktatás nem segíti a tudatos pályaválasztást.

„Nehéz, mert nem értünk semmihez, nem olyan az oktatás.”

Nehézséget jelent, hogy több éves tapasztalatot kérnek egy pályakezdőtől, azt viszont gyakorlatilag nincs lehetőség megszerezni. Sokan úgy látják, hogy minden jó munkához kapcsolat kell, „csak úgy az utcáról” nem lehet jó munkát talál-

ni. Többször említett nehézség a legális, bejelentett és törvényes munkavállalás. A magas járulékok miatt a vállalkozók inkább túlóráztatnak, és nem foglalkoztatnak több embert, vagy csak feketén, nem a valós foglalkoztatási helyzetnek megfelelően jelentik be munkavállalóikat.

„Pedig nagyon fontos a jó munkahelyi légkör, és az, hogy szeresse az ember amit csinál, de így nem lehet.”

A fiataloknak szakmát és nyelveket kellene tanulniuk, és meg kellene próbálniuk minél inkább helytállni az iskolában ahhoz, hogy jó munkát kaphassanak. Fontos továbbá, hogy kapcsolatokat építsenek ki és szakmai gyakorlatot szerezzenek az iskolai évek alatt, és az oktatás befejeztével élő kapcsolat legyen a gazdasági szféra és a felsőoktatási intézmények között.

„Egyetem végén a cégek keressenek meg.”

Az állam és az önkormányzat úgy járulhat hozzá a helyzet javításához, hogy a helyi munkahelyteremtő vállalkozásokat támogatja, és a javaslatok szerint a Start kártyához hasonló programokkal segíti a fiatalokat.

„Ha lejárt a Start kártya, akkor ne rúgják ki automatikusan az embert.”

Az EU-tól elvárt megoldásaikat a következőképpen fogalmazták meg: biztosítson több külföldi tanulási programot, szolgáltatson megbízható információt a külföldi szakmai tapasztalatszerzési –és munkalehetőségekről. A létező intézményes keretekkel törekedjen arra, hogy a kiutazók számára megfelelő biztonságot tudjon nyújtani.

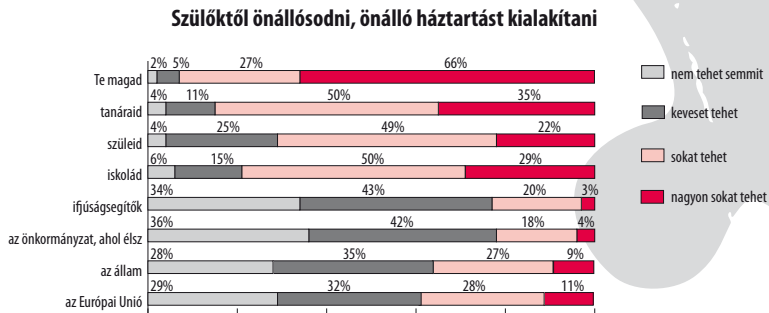
„Merjünk kimenni, nem az, hogy ahogy halljuk, hogy kiment és eladták.”

Nehéznek ítélt területek

ÖNÁLLÓSODÁS

Az önálló háztartás kialakításáért legtöbbet – természetesen – a fiatalok maguk és a szülők tehetnek, minden más szereplő beavatkozási lehetőségét jóval kisebbnek látták. Az említett szereplők közül pedig legkevésbé érzik a tanárokat és az iskolát ezen a téren segítségnek.

A legnagyobb nehézség, amely az önállósodás útjában áll az, hogy általában csak munkahelyel rendelkezők számára kivitelezhető. Ha nem megfelelő a családi háttér anyagi és kulturális szempontból, azaz nem támogatják, bátorítják az önállósulni vágyó fiatalot legalább szavakkal, akkor nagyon nehéz kirepülni a családi fészekből. Ha valamennyire félre is tud tenni egy fiatal az önállósodás érdekében, akkor is racionális stratégia lehet, hogy minél tovább próbál a szülőknél lakni azért, hogy spóroljon.

„Általános félelem a felelősségvállalástól, az önálló egzisztencia kialakításától.”

Az intézményi, közös háztartásban, de már nem a szülőkkal való együttélés, azaz a kollégium lehetne az önállósodás első lépcsője, de nehéz férőhelyhez jutni a kollégiumokban, ráadásul ez nem is oldható meg mindenhol.

„Be kell vállalni, hogy az ember idegenekkel él együtt.”

A fiatalok egy ilyen helyzetben azzal segíthetnek magukon, hogy biztos munkát igyekeznek szerezni és képzik magukat. Külön kiemelték ugyanakkor az önállóság nem egzisztenciális oldalát, azaz azt, hogy minél hamarabb el kell sajátítaniuk az önálló élettervezéshez való kompetenciákat, és meg kell tanulniuk merni vállalni a felelősséget. Az önálló élet megtapasztalása azért is fontos, hogy a majdani párkapcsolatban harmonikus lehessen az együttélés.

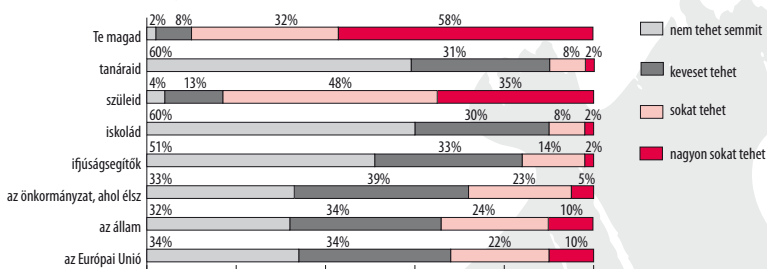
Az állam az önálló háztartás kialakítását kedvezményes telekvásárlással, fiataloknak szóló lakáshitellel segítheti, de volt, aki azt említette, hogy építsenek szociális bérlakásokat a fiatalok számára.

Az Európai Unió azzal segíthetne az egzisztenciális problémákon, hogy olcsó bérlakás programokat indít, önállóságra nevelő nemzetközi programokat biztosít a fiatalok részére.

TUDÁS ÉS KÉPESSÉGEK

A tudás és képességek megszerzése terén legtöbbet – a fiatalok saját maguk és a szüleik után – az iskola és a tanárok segíthetnek, a legkevesebb segítséget az önkormányzatoktól és az ifjúságsegítőktől várják a fiatalok.

Érvényesüléshez szükséges tudás és képességek megszerzése

A tudás és képességek megszerzésével kapcsolatos legfőbb nehézségként azt vetették fel a fiatalok, hogy nem egyforma színvonalú az oktatás, nem mindegy, hogy hol, melyik iskolában tanul valaki. A fiatalok szerint sok iskola jó ideje nem képes megfelelő tudást adni a diákok számára. Nem érezhető, hogy létezik valamilyen szakmai standard és ellenőrzés. Nagy nehézséget jelent a nyelvtanulás is, mert többen is megjegyezték, hogy valójában csak saját költségen lehet nyelvet tanulni.

„Sokszor esélyt sem adnak a tehetség, a tudás kibontakoztatására, fejlesztésére. Csupán kávéfőzésre, fénymásolásra használják az ismeretlent.”

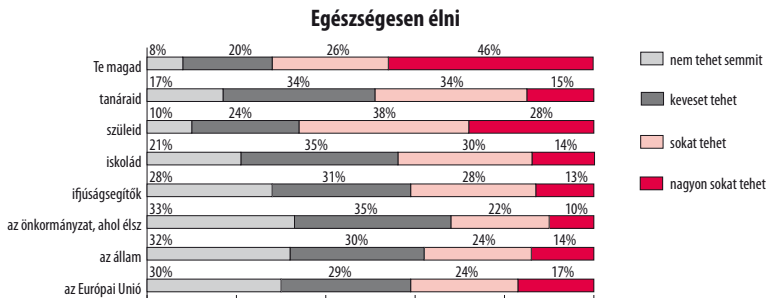
A fiatalok annyit tehetnek ennek elősegítése érdekében, hogy minden tapasztalatszerzési lehetőséget megragadnak, amit csak tudnak.

Az államnak ugyanakkor feladata lenne a minőségi oktatás biztosítása mindenki számára, illetve elő kellene segítenie az olcsó, de hatékony nyelvtanulás lehetőségét is. Sokat tehet azért az állam, hogy jobb legyen az együttműködés a vállalatok és az oktatás között, valamint, hogy elfogadtassa a munkaerőpiaccal a nem-formális munkatapasztalat elismerését.

Az EU segíthet azzal, hogy külföldi gyakorlati helyeket, valamint folyamatos, „élet-hosszig tartó tanulási” és képzési lehetőségeket biztosít.

EGÉSZSÉGES ÉLET

Az egészséges életért legtöbben úgy vélik, hogy saját maguk és szüleik tehetnek aktívan. A többi szereplő hozzájárulása a fiatalok egészséges életének alakulásához nem meghatározó, de legtöbben az Európai Unió szerepét látják még fontosnak.

Az egészséges étellel kapcsolatosan legnagyobb nehézségnek annak anyagi vonatát tekintik, hiszen az egészséges élelmiszereket és a sportolást is nagyon drágának tartják.

„A bioétel megfizethetetlen, ezért minden, amit eszünk csupa E-ből áll. Amit eszünk annak nagy része szemét.”

Általában elmondható, hogy divat az egészségtelen étkezés, a gyorséttermek, a pizza és a chips. A légszennyezettség pedig egyre súlyosabb a kipufogógáz miatt. Az ifjúság az egészsége érdekében megteheti, hogy napi szinten odafigyel a táplálkozásra és a testmozgást a napi rutin részévé teszi. Fel kell ismerniük, hogy az egészséges életmód mennyire fontos. Ahogy többen megfogalmazták a beszélgetések során, a dohányzást és az alkoholfogyasztást kellene visszaszorítani.

„A legfontosabb mindenkinek megtalálni az arany középutat a pénztárcája és az egészsége között.”

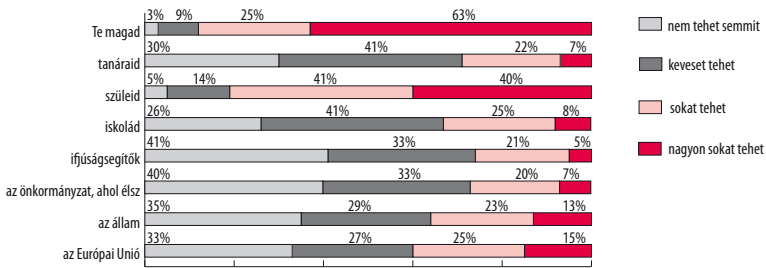
Az állam annyit tehetne az iskolákban, hogy a sportfoglalkozások színvonalát növeli, és a menzákat megreformálja. A fiatalok úgy vélik, hogy az ideális helyzet az lenne, ha minden sportolni vágyóknak lenne lehetősége arra, hogy sportoljon. Állami feladatnak tekintik azt is, hogy korlátozni kellene az egészségtelen élelmiszerek reklámjait, valamint támogatni és ellenőrizni kellene a hazai élelmiszergyártást. Az Európai Uniónak egészségmegőrző programokat kellene támogatnia, valamint egyértelmű és szigorú élelmiszerekre vonatkozó szabályrendszert kellene alkalmaznia az egészséges és természetes ételek érdekében.

„Csak azt hívják tejnek, amiben X és Y alkotóelem meghatározott arányban van.”

HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ELKERÜLÉSE

A hátrányos megkülönböztetés elkerülése érdekében a fiatalokon és szüleiken kívül a legtöbb segítséget a tanárok és az iskola nyújthatja. A nyolc szereplő közül legkevésbé pedig a települési önkormányzatok járulhatnak hozzá ahhoz, hogy a fiatalokat kevesebb hátrányos megkülönböztetés érje.

Vállalni önmagad, hogy ne érjen hátrányos megkülönböztetés

A hátrányos megkülönböztetés elkerülésével kapcsolatosan mindegyik beszélgetés során felmerült a romák nehéz helyzete. A fiatalok úgy vélik, hogy a romákkal kapcsolatos problémák és előítéletek kezelése égetően sürgős lenne, ugyanakkor úgy érzik, hogy a romákkal kapcsolatos kérdésekről nem lehet őszintén beszélni.

„Egy tisztességes romának hány állásinterjúra kell elmennie mire felveszik, félnek tőlük.”

Az ifjúság annyit tehet ennek érdekében, hogy igyekezni minél jobban megismerni a másik felet, mielőtt ítéletet mond róla, és megpróbál példát mutatni a békés együttélésre.

Az állam legfontosabb feladatainak egyike lenne, hogy biztosítsa a jogegyenlőséget, amely sokak szerint nem biztosított.

„Aki gazdag és jó kapcsolatokkal rendelkezik az egyenlőbb a többiek hátrányára.”

Állami feladatnak tekintik azt is, hogy valamilyen módon büntetve legyenek azok, akik hátrányos megkülönböztetést alkalmaznak. Különösen a vidéki fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetéseken fogalmazták meg többen, hogy az államnak a közbiztonságot kell növelnie azért, hogy kisebb legyen az előítéletesség.

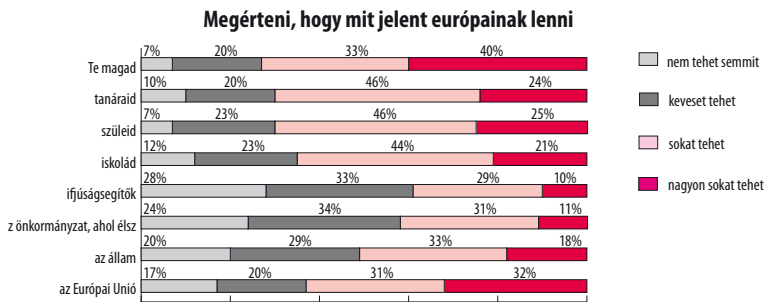
„Az állam alkalmazza úgy a törvényeket, hogy valóban megkülönböztetés nélkül vonatkozzon mindenkire.”

Az Európai Uniónak támogatnia kellene a hátrányos helyzetű emberek képzését és erősen büntetni a diszkriminációt.

Az érvényesülés szempontjából könnyűnek ítélt területek

EURÓPAI IDENTITÁS

Az európai identitás megértéséért a fiatalokon és szüleiken kívül leginkább az iskola és a tanárok, valamint az Európai Unió teheti a legtöbbet, legkevésbé pedig az önkormányzatoktól és az ifjúságsegítőktől várnak megoldást a kérdezett fiatalok.

Az európai identitás fogalmának értelmezése kapcsán nehézségek merültek fel, sokan úgy gondolják, hogy mi magyarok is európaiak vagyunk már csak a földrajzi határok miatt is. Többen említették a magyarokkal, a Magyarországgal szembeni előítéleteket és esetleges ellenszenvet.

*„Sokak szerint nem európaiak vagyunk, csak ott van az országunk.”
„Hamis kép alakult ki rólunk. Jó lenne, ha nem néznének minket Ázsiának.”*

Sokak számára az európaiság az Európai Unió 15 korábbi tagjának – a nyugat-európai országoknak – az életszínvonalát jelenti. A mindennapi életben többen panaszkodnak arra, hogy nehezen vagy egyáltalán nem érzékelhető, hogy Magyarország az Európai Unió tagja.

„A hétköznapi életben nem érzni, hogy EU tagok vagyunk.”

Sokak szerint nehéz értelmezni az európai identitás fogalmát, mivel többen a nemzeti identitásukkal is gondban vannak, és csak akkor tudják az európai identitást tartalommal megtölteni, ha a magyar identitás tisztázott és körülhatárolt.

*„Először magyarnak kell lenni aztán európainak.
A saját nemzetünkkel sem vagyunk tisztában.”*

Az európai identitás élményéért a fiataloknak először is biztosnak kell lenniük saját nemzeti öntudatukban és nyitottabbnak kellene lenniük más kultúrák felé.

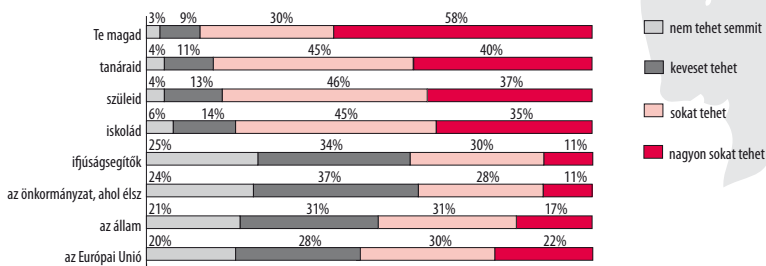
Állami feladat lenne, hogy az iskolákban európai uniós ismereteket tanítsanak, hogy a fiatalok tisztában legyenek azzal, hogy mi az Európai Unió és, hogy mit is jelent európainak lenni.

Az Európai Unió feladata, hogy elősegítse a tagországok békés egymás mellett élését és a kisebbségvédelmet. Az Uniónak kellene megtöltenie tartalommal az európai identitás fogalmát, világossá tennie, hogy miben is áll ez a fogalom, megmondania, hogy mitől is jó a közös Európa.

INFORMÁCIÓHOZ JUTÁS

A megfelelő információhoz és műveltséghez jutás területén – saját magukon és szüleiken kívül – legnagyobb segítséget az iskoláktól és a tanároktól kaphatják saját megítélésük szerint a fiatalok. Ezen a területen is legkevésbé a helyi önkormányzatokat és az ifjúságsegítőket látják potenciális segítségnek a fiatalok.

Megfelelő mennyiségű információhoz és műveltséghez jutnod

Többen említették, hogy a tömegtájékoztatás nem tölti be informáló szerepét, sokak szerint nincs hiteles hírforrás, mert mindegyiket valamelyik párt irányítja.

„Szenzációhajhászás folyik a médiában, nem tájékoztatás”

Nehézség még az információhoz jutásban, hogy kevés olyan hely van, ahol a fiatalok kulturált körülmények között művelődhetnek és szórakozhatnak.

A fiataloknak a felnőttektől független hiteles információforrásra van szükségük. Többen úgy vélik, hogy ha valamilyen információt keresnek, akkor a legjobb magát a közvetlen forrást megtalálni és onnan tájékozódni.

„A könyvtáros néni csodákra képes”

Állami segítség és feladat lenne például művelődést elősegítő programok szervezése és intézmények létrehozása, különösen fontos lenne ez a hátrányos helyzetű térségekben.

Hasznosnak találnák egy olyan fiataloknak szóló hiteles hírforrás megszervezését is, ami a folyamatosan változó szabályokról naprakész információt nyújt.

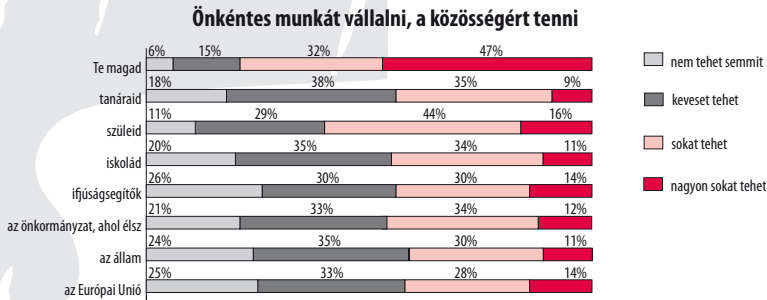
„Kétnaponta van valami új szabály, és állandóan ellenőrzik, de nem lehet sehonnán megtudni, hogy éppen mi van érvényben.”

Az államnak pénzzel kellene segíteni a hátrányos helyzetű fiatalok oktatását és tájékozódását.

Az Európai Unió azzal segíthet, hogy az Unión belül saját információs hálózatot hoz létre kifejezetten a fiatalok részére.

ÖNKÉNTESSÉG

Az önkéntes vállalkások területén elsősorban a fiatalok, másodsorban szüleik segíthetnek, de fontos szereplő lehet a helyi önkormányzat is. A fiatalok szerint a többi szereplő közül legkevésbé az Európai Unió tehet azért, hogy könnyebb legyen önkéntes munkát vállalni, a közösségért tenni.

A legfontosabb nehézség az önkéntes munkavállalás terén, hogy kevés ilyen kezdeményezésről hallani, és ami van, azok sem jutnak el a fiatalokhoz, csak a viszonylag kézenfekvő szemétszedést és a takarítást említették.

„Nem tudom, hol segíthetek.”

Volt, aki úgy gondolja, hogy a fiatalok idegenkednek az önkéntes munkától, nem látják, hogy mi annak az értelme. Beszámoltak arról is, hogy az állásinterjúknál sokszor negatív, ha valaki önkéntes munkát végez, mert azt gondolják, hogy ez a fizetett munka rovására megy.

„Az emberre sokszor furcsán néznek, ha önkéntes munkát végez.”

A fiatalok a legtöbbet úgy tehetnek az önkéntesség érdekében, hogy egyrészt nyitottak minden lehetőségre, másrészt saját maguk is aktívan lépnek fel és öntevékeny csoportokat szerveznek.

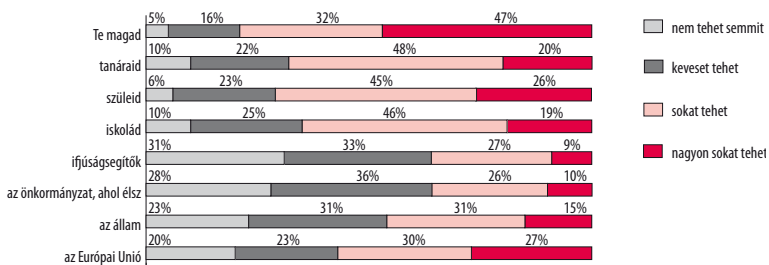
Az állam feladata lenne az önkéntes munka elismertetése, presztízsének emelése és népszerűsítése. Fontos lenne az is, hogy ha különböző – nem pénzbeli – juttatásokkal lehetne honorálni az önkéntes munkát (pl. ingyen uszodabérlet).

Az Európai Unió feladata lenne még több olyan program szervezése, amelyekben az emberek kipróbálhatják magukat az önkéntes munkában külföldön is.

MÁS KULTÚRÁK

Más európai kultúrák megismerésében a fiatalok saját maguk és a szüleik mellett hangsúlyos szerepet gondolnak az iskolának és a tanároknak is, legkevésbé pedig úgy vélik, az ifjúságsegítők és az önkormányzat segíthet nekik ezen a területen.

Más európai kultúrákat megismerni és elfogadni

A legnagyobb nehézséget a megfelelő anyagi háttér hiánya jelenti számukra, mely megnehezíti a más európai kultúrákról való személyes tapasztalatszeresüket. Nagy akadály a közvetlen megismerésnek a megfelelő nyelvtudás hiánya is. A fiatalok saját bevallásuk szerint annyit tehetnek, hogy minél inkább nyitottak és befogadóak más európai kultúrák irányába. A másik fontos dolog, hogy felderítik azokat a lehetőségeket akár itt „helyben” Magyarországon is, amelyek segítségével kapcsolatba kerülhetnek más kultúrákkal.

„Itthon is sok mindent lehet megtudni internetről, könyvekből.”

Egyértelműen állami feladat lenne ezen a téren az egyes országok közötti kulturális kapcsolatok előmozdítása, ösztönzése.

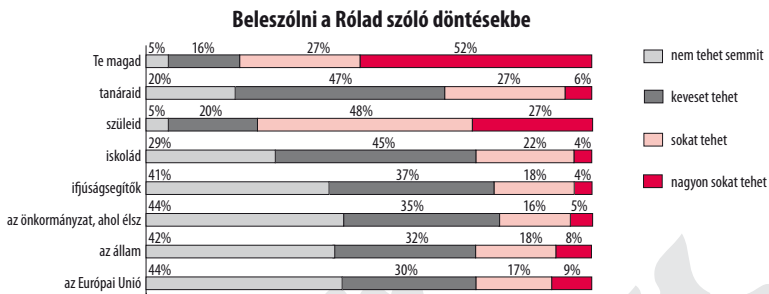
„Az önkormányzat szervezzen olyan eseményeket, amikor külföldi fiatalok jönnek hozzánk több napra.”

Az Európai Unió feladata lenne ezen a téren, hogy elősegítse az országok közötti mobilitást, ennek egyik eszköze lehet, hogy megfelelő csereprogramokat indít.

„Angliában nem furcsa, inkább érdekes, hogy annyiféle ember él együtt...”

RÉSZVÉTEL

A fiatalok részvételét, beleszólását a saját magukról szóló döntésekbe, a legtöbben szűk családi körben értelmezik. Úgy vélik, hogy saját maguk és szüleik tehetnek a legtöbbet azért, hogy könnyebb legyen beleszólni a fiataloknak a döntésekbe. A politikai és döntéshozói szintek – a helyi önkormányzat, az állam és az Európai Unió – nem jelentenek nagy segítséget a vélemények artikulálása terén.

A legnagyobb nehézség ezen a téren a fiatalok szerint, hogy sem hatalmuk, sem beleszólásuk nincs a közös társadalmi döntésekbe, ellentétben más társadalmi csoportokkal, például a nyugdíjasokkal.

„Mindig más hozza a döntést, mint akiről szól.”

Problémát jelent még, hogy a felnőtt társadalom maga akarja kitalálni a fiatalok szükségleteit ahelyett, hogy megkérdezné őket.

„Most először van ilyen, hogy megkérdezik valamiről a véleményünket.”

Az ifjúság annyit tehet a helyzet jobbítása érdekében, hogy hallatja a hangját, elmondja a véleményét, ha lehetősége adódik rá.

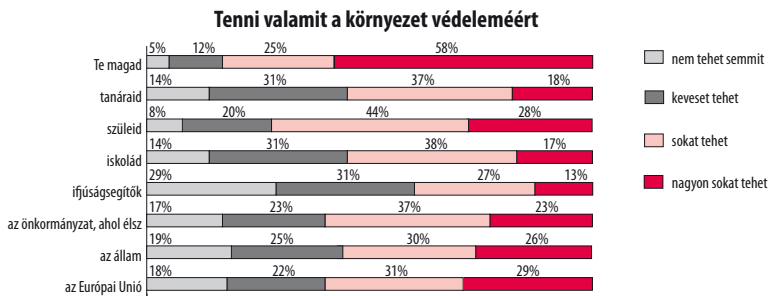
Az állam feladata lenne ebben a helyzetben azon csatornák megkeresése és használata, ahol a fiatalok véleménye valóban eljut hozzá. Az önkormányzatok ugyanakkor megtehetnék, hogy a fiatalok életét, jövőjét érintő kérdések megvitatásánál egy „mezei” fiatal, vagy diák-önkormányzati tagot emelnek be a döntéshozatali eljárásba, hogy elmondhassa a fiatalok véleményét.

„Az állam így kérdezzen meg minket minél gyakrabban. Ha meg nem teszi, akkor ne csináljon semmit, mert többet árt, mint használ.”

Az Európai Unió helyzetéből fakadóan felvilágosíthatja a tagállamot, hogy nem jó úton jár, ezzel együtt ajánlásokat adhatna az államnak, hogy hogyan lehet a fiatalok véleményét kikérni, hogyan lehet a fiatalokat bevonni a döntéshozatalba.

KÖRNYEZETVÉDELEM

A környezetvédelem ügyéért – elsődlegesen a saját és a szülői szerepvállaláson túlmenően – gyakorlatilag mindegyik felsorolt szereplő segíthet a fiataloknak. Legkevésbé az ifjúságsegítők tudnak igazán hozzájárulni ahhoz, hogy a fiatalok tehessenek valamit a környezet védelméért.

A legnagyobb nehézség a környezet védelme szempontjából, hogy a fiatalok többsége nem ismeri fel saját felelősségeit, ennek egyik oka, hogy nem is ismerik a természeti értékeket.

„Lenézik a környezetvédőt, mert ciki.”

Azok, akik már tennének valamit a környezet védelméért, azzal találják szembe magukat, hogy nagyon kevés a szelektív hulladékgyűjtő sziget, valamint hogy a szelektív gyűjtők tartalmát sok helyen egybeömlesztik a szemétszállítók a vegyes szeméttel.

„Fél órát kell sétálnom, míg találok egyet.”

A fiatalok leginkább azt tehetik, hogy megismerik és elsajátítják a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos magatartásformákat, hogy példát mutassanak ezen a téren. Többek között például a „stand by” funkciót kikapcsolják az elektronikus készülékeken, valamint a tömegközlekedést és a biciklizést részesítik előnyben a személygépkocsival szemben.

„Mindenki a saját háza táján tegyen rendet.”

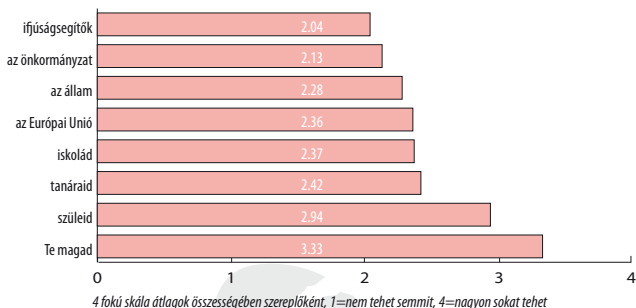
Az állam feladata, hogy szabályozza, mégpedig úgy, hogy maximalizálja a termékeken a csomagolás mennyiségét. Fontos, hogy a környezetszennyezők szigorú büntetést kapjanak és támogassák a környezetvédelmi beruházásokat. Praktikus és nagy segítség a fiatalok szerint, ha bevezetnék a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtést, de alapvető lenne a környezettudatos nevelés és ismeretterjesztés is az iskolákban.

„Az állam környezetvédelemről beszél, de szemet huny az erdőirtások felett.”

Az Európai Unió feladata lehet, hogy előbb csak ösztönzi, de később akár kötelezővé teszi a környezetkímélő termelési és csomagolási technológiákat. Fontos segítség lehet az is, hogy felhívja a figyelmet a veszélyekre és népszerűsíti a környezetvédelmi megmozdulásokat uniós szinten.

„Például népszerűsíti az autómentes napot!”

Akkor kin is múlik?

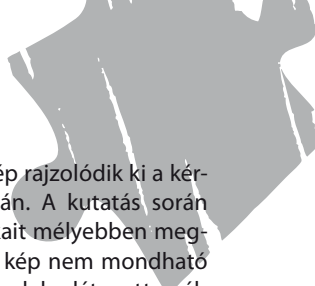
Az egyes szereplőknek tulajdonított segítségi potenciált összegezve jól látható, hogy a fiatalok összességében saját magukat érzik a leginkább felelősnek azért, hogy a vizsgált területeken helyt álljanak.

Ez jelentheti azt, hogy ezek a fiatalok érzik azt, hogy saját maguk oldhatják meg leginkább a problémáikat, saját maguk tehetnek legtöbbet magukért és a többi fiatalért. Ez az eredmény jelentheti azt is, hogy úgy érzik, magukra hagyja őket a társadalom, és ez a „csak önmagunkra számíthatunk” attitűd a teljes kiábrándulás és a magára hagyatottság érzéséből táplálkozik.

A szülők a második, az iskola és a tanárok a harmadik helyen állnak a fiatalok segítségének perceptualizált rangsorában.

A döntéshozói szintek közül legfontosabb a fiatalok életében az Európai Unió, megelőzi a nemzeti állami szintet és az önkormányzati szintet is. A beszélgetések alapján elmondhatjuk, hogy az Európai Unióra úgy tekintenek, mint egy, a magyar állam felett álló hatalmi szintre, amely képes lehet arra, hogy össztársadalmi érdekek mentén vagy a fiatalok érdekében megregulazza, és szabályozza az egyes tagállamok törvényhozását illetve társadalmi gyakorlatát. A fiatalok szerint az Európai Unió képes országokon átnyúló érdekeket is figyelembe venni, vannak eszközei a szabályok betartatására és szankcionálására.

A felsorolt szereplők közül a segítségnyújtási lehetőségeket tekintve a legutolsó helyen az ifjúságsegítők állnak.

Egy tetre kész és önállóbb, a jogokkal tisztában lévő fiatalok kép rajzolódik ki a kérdőíves felmérés és a fókuszcsoportos beszélgetések alapján. A kutatás során nem volt lehetőség arra, hogy ennek az eredménynek az okait mélyebben megvizsgáljuk. Fontos megjegyezni azonban, hogy az itt vázolt kép nem mondható általánosan jellemzőnek, ezen kijelentések és eredmények csak korlátozottan általánosíthatóak a mai magyar fiatalokra.

A kérdőíves vizsgálatok alapján azok voltak a legnehezebbnek ítélt területek, amelyek alapvetően befolyásolják a fiatalok konkrét személyes élethelyzetét, és erős anyagi vonzatuk van. A „kin múlik” kérdésre legtöbbször általában saját magukat és a szülőket jelölték meg. Ez akár pozitívum is lehetne, de általában nem az „I can do it” („Meg tudom csinálni”), hanem a magára hagyatottság érzését lehet kiolvasni a válaszok mögött. A fókuszcsoportos beszélgetések árnyalják ezt a képet. A beszélgetéseken ezek a témák egy sokkal általánosabb keretben jelentek meg. Ott derült ki igazán, hogy a fiatalok rendkívül fontos problémának tartják a hátrányos megkülönböztetést, érintsen az romákat, fiatalokat vagy bárki más. Kiemelten fontos számukra a jogegyenlőség, és az esélyegyenlőség biztosítása. Fontosnak tartják kultúrák megismerését, a saját kultúrájuk megismertetését másokkal, a döntéshozatal demokratikusságát, a tudás kibontakoztatását, az egészséges életmódot, csakúgy, mint az önkéntes segítő munkát és a környezetvédelmet. A beszélgetésekből megtudhattuk, hogy ezek akkor is kiemelten fontos értékek számukra, még ha a megfogalmazások idegenek is tőlük. A fiatalok többségének véleményéből az is kiolvasható, hogy szeretnének ezeknek az értékeknek a mentén élni, de úgy érzik ez különféle társadalmi, intézményi, illetve anyagi akadályokba, hiányokba ütközik.

A beszélgetések alapján az is látszott, hogy az értékek a Nemzeti Ifjúsági Stratégia értékeivel több lényeges ponton egyezők. Úgy látszik azonban, hogy a fiatalok igénye, és az intézmények által megfogalmazott elképzelések nem találhatnak egymásra. Az európai strukturált párbeszédhez hasonló kezdeményezések lehetnek az első lépések annak az irányába, hogy a fiatalok a saját nyelvükön tudják eljuttatni az őket valóban foglalkoztató problémákat a politikai szféra felé, annak érdekében, hogy ne csak jó szándékú, de hatékony, a fiatalokhoz valóban el is jutó válaszok szülessenek ezekre.

TARTALOM

Én és Európa párbeszéd _____	2
Európai Ifjúsági Hét – Én és Európa párbeszéd _____	3
Vizsgált dimenziók és módszerek _____	5
Az egyes területeken való érvényesülés percepciója _____	7
A legnehezebbnek ítélt területek _____	8
GYERMEKVÁLLALÁS, CSALÁDALAPÍTÁS _____	8
MUNKAHELY _____	9
Nehéznek ítélt területek _____	11
ÖNÁLLÓSODÁS _____	11
TUDÁS ÉS KÉPESSÉGEK _____	12
EGÉSZSÉGES ÉLET _____	13
HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ELKERÜLÉSE _____	14
Az érvényesülés szempontjából könnyűnek ítélt területek _____	15
EURÓPAI IDENTITÁS _____	15
INFORMÁCIÓHOZ JUTÁS _____	16
ÖNKÉNTESÉG _____	17
MÁS KULTÚRÁK _____	18
RÉSZVÉTEL _____	19
KÖRNYEZETVÉDELEM _____	20
Akkor kin is múlik? _____	21

**A „Mobilitás könyvek” sorozat
eddig megjelent kiadványai:**

„Hurrá bejegyeztek!” – de hogyan tovább?

Fiatalok társadalmi részvétele

NAGYÍTÓ - Ifjúsági mintaprojektek az Észak-magyarországi régióban

Otthonosan itthon Települési ifjúsági munka – az otthonosság megközelítései

EURÓPA – FIATALOK – RÉSZVÉTEL

„Honnan hová?” – Az Európai Ifjúsági Hetek 2003-2008

**A „Mobilitás könyvek” sorozat
megjelenés előtt álló kiadványa:**

Ifjúságügy - Ifjúsági szakma, ifjúsági munka – Módszertani kézikönyv

Kiadó: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat

Felelős kiadó: Pirisi Károly

Felelős főszerkesztő: Veres Judit Inez

Felelős szerkesztő: Ruska Mónika

A szerkesztésben közreműködött: Pillók Péter, Szabó Ákos

Design & Layout: Havas és Társa Kft.

Nyomda: Pauker Nyomda

Nyomda felelős vezetője: Vértes Gábor

ISBN 978-963-87766-8-6

ISSN 2060-8136